

R E C E N Z J A
rozprawy doktorskiej Pana mgr Adriana Karola Rosłona nt.
„Postawa patriotyczna żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej a ich poczucie
bezpieczeństwa”
napisanej pod kierunkiem dr. hab. Sławomira Sobczaka, prof. UPH w Siedlcach

1. Podstawa sporządzonej oceny

Podstawą wydania oceny rozprawy doktorskiej mgr Adriana Karola Rosłona nt. „Postawa patriotyczna żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej a ich poczucie bezpieczeństwa” napisanej pod kierunkiem dr. hab. Sławomira Sobczaka, prof. UPH w Siedlcach jest pismo dr hab. Stanisławy Byry, prof. UMC z dnia 16 października 2019 r. zgodnie z Uchwałą Rady Naukowej Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej z dnia 9 października 2019 roku o ocenę rozprawy. Po otrzymaniu pracy zapoznałem się szczegółowo z tekstem przekazanego mi komputeropisu rozprawy doktorskiej.

Wnikliwa analiza pracy nasunęła pewne uwagi, tudzież spostrzeżenia, które pozwalam sobie przedstawić, w kolejności przyjętego przeze mnie schematu opracowania niniejszej oceny recenzyjnej.

2. Konteksty ogólne rozprawy

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska mgr Adriana Karola Rosłona dotyczy istotnego/ważnego/podstawowego problemu jakim jest postawa jednostki w strukturze społecznej, w kontekście potrzeby bezpieczeństwa. W tytule tematu rozprawy Autor precyzyjnie zawiera, iż praca będzie dotyczyć problematyki postaw patriotycznych konkretnej grup społecznej jaką są żołnierze Wojsk Obrony Terytorialnej (WOT), (jednego z Rodzajów Sił Zbrojnych w procesie formowania się od 2017 roku) w odniesieniu do funkcjonowania społecznego jednostki (Sobczak, 2007, 456- 459).

Podjęta problematyka przez Autora w mojej ocenie wydaje się być istotna, o znaczeniu praktyczno - społecznym, w kontekście problematyki z pogranicza pedagogiki/ socjologii wojskowości, a także w dużej mierze pedagogiki społecznej. To przecież nauki społeczne są sprzęgnięte z rolą socjalizacyjno - wychowawczą, jaką pełnią na użytek własnej grupy społecznej, a także struktur państwowych (Por. Winicki, 2002, s. 84-85).

Całość rozważań podjętych w rozprawie wpisuje się w szeroką debatę na temat patriotyzmu, współczesnych postaw patriotycznych, ich znaczenia w procesie edukacji i kształtu przyszłości edukacji i wychowania, którą prowadzili od lat między innymi tacy naukowcy jak: (Stanisław Ossowski, Józef Maria Bocheński, Zbigniew Kwieciński, Mirosława Marody, Jan Paweł II, Tadeusz Pilch, Józef Pułturzycki, Bogusław Śliwerski, Mirosław Szymański, Wiesław Theiss i wielu innych).

Proponowane rozważania są istotne z uwagi na społeczny, cywilizacyjno-kulturowy kontekst konstruowania postaw patriotycznych, obronnych, w epoce tzw. płynnej nowoczesności kiedy według Zygmunta Baumana, „nadszedł czas roztapiania wzorców zależności i wzajemnych relacji” (Bauman, 2000, s.15), a jak pisze Zbyszek Melosik nie ulega wątpliwości, że świat, w którym żyjemy, na przełomie wieków (i tysiącleci) jest zupełnie inny niż ten, który pamiętamy z lat naszego dzieciństwa. Rzeczywistość nie jest już monolityczna i jednoznaczna, lecz niejednorodna i sfragmentaryzowana, pełna tysięcy „małych”, sprzecznych z sobą narracji. Trudno w niej odnaleźć się i trudno ją opisać, a najtrudniej odpowiedzieć na pytania: jak(im) być?, w jaki sposób żyć?, jak wychowywać? (Melosik, 2002, s. 15).

W mojej ocenie diagnoza postaw młodych żołnierzy wybranego Rodzaju Sił Zbrojnych z punktu widzenia ich poczucia bezpieczeństwa wydaje się społecznie istotna. Obecność Polski w strukturze Unii Europejskiej, mającej być gwarantem stabilności gospodarczej, członkostwo w NATO, które ma gwarantować nie tylko stabilność militarną, nie mogą/nie powinny zwalniać z konieczności podejmowania działań związanych z tworzeniem własnych stabilnych struktur bezpieczeństwa, podejmowania działań w zakresie edukacji na rzecz bezpieczeństwa, kształtowania postaw patriotycznych. Waga diagnozy postaw patriotycznych w kontekście poczucia bezpieczeństwa, na progu procesu formowania się struktur tej grupy społecznej, mającej za cel bycia najbliższej potencjalnie zagrożonej jednostki, wydaje się ze wszech miar istotna, potrzebna. Zatem przeprowadzone penetracje teoretyczno- badawcze oceniam pozytywnie.

Warto zaznaczyć, iż istnieje zainteresowanie społeczeństwa tego typu badaniami i analizą ich wyników po zmianie społecznej 1989 roku.

3. Struktura i podział pracy

Przedstawiona rozprawa doktorska jest – liczy 221 strony, osiem rozdziałów. Można w niej wyodrębnić trzy klasyczne części. Część pierwsza (cztery rozdziały) poprzedzona wstępem, zawiera rozważania teoretyczne, odnoszące się do postawy i jej komponentów, wychowania patriotycznego, potrzeby bezpieczeństwa w kontekście teorii potrzeb i patriotyzmu, oraz teoretycznych i pragmatycznych uwarunkowań bezpieczeństwa i jego funkcji.

Część druga to przyjęte założenia metodologiczne badań. Część trzecia zawiera (trzy rozdziały) zawiera analizę empiryczną otrzymanych wyników. Ta część została zwieńczona podsumowaniem, literaturą, spisem tabel i rysunków.

W pierwszym rozdziale części pierwszej zaprezentowano kategorię postawy i jej komponentu w odniesieniu do patriotyzmu w ujęciu teoretycznym. Autor podjął się prezentacji terminologii postawy zarówno na gruncie psychologii jak i socjologii M. Calkins, (Pospiszyl, 1973, s. 13), W. J. Thomas, F. Znaniecki (Thomas, Znaniecki, 1927, s. 22). W tej części zaprezentował Autor stanowisko strukturalne (Marody, 1976. Nowak, 1973). Scharakteryzował za Marody (Marody, 1976, s. 12) wyróżniające się w niej komponenty (poznawczy, emocjonalny i behawioralny. Zapewne cenne jest przedstawienie ujęcia wg. (Allporta, 1935, Miki, 1982, Katza i Stotlanda, 1959, Bieleckiego, 1986). Cennym wydaje się prezentacja postaw na gruncie psychologii: koncepcja nastawiania (Alport, 1935), koncepcja behawioralna Cambella (Nowak, 1973, Mądrzycki (1977) i poznawcza Krecha, Crutchfieda, (Ceranek-Dadas, Neumann-Schmidtke, 2005, s. 744). Istotnym jest też przedstawienie postaw według T. Mądrzyckiego (Mądrzycki, 1977, s. 18) i K. Skarzyńskiej (Skarzyńska, 1975, s. 15), na gruncie postaw interpersonalnych, oraz S. Miki (Mika 1998, s. 106). W tej części omówiono również komponenty postaw.

Zdefiniowano patriotyzm w ujęciu M. Gogacza, (Gogacz, 1998, s. 168), J. M. Bocheńskiego, (Bocheński, 1999, s. 10), C. K. Norwida, (1861), S. Konarskiego, (Grzeloński, 2002, s. 9), J. Salij, (Salij, 2005) E. Brylla, I. Chruściela, oraz Ojczyzny i Małej Ojczyzny Jana Pawła II, (Jan Paweł II, 2005), W. Theiss (Theiss, 2001). Zwrócono uwagę na nacjonalizm i jego genezę, różnice pomiędzy patriotyzmem a nacjonalizmem . W mojej ocenie istotne jest również to, iż zaprezentowano współczesne rozumienie patriotyzmu, oraz postawy patriotycznej prze Polaków.

W kolejnym rozdziale Autor zaprezentował problematykę wychowania patriotycznego w kontekście wychowania w rodzinie. Podjęto analizę rozważań na temat rodziny w ujęciu

takich autorów jak: Janke, Bragiel Kawula, Kelm, Dyczewski, Tyszka, Ziemska (Janke, Bragiel Kawula, 2004, Kelm, 2004, Dyczewski, 1994, Tyszka, 1974, Ziemska, 1975, II, 2005 i inni). W mojej ocenie warto było jeszcze przedstawić ewolucje i współczesne zróżnicowanie rodziny w ujęciu socjologii rodziny wg. np. T. Szendlaka (Szendlak, 2011).

Rozdział trzeci wydaje się być kluczowy w rozważaniach teoretycznych. Zaprezentowano w nim ujęcie potrzeby w wybranych teoriach socjologicznych, psychologicznych (Aldefrer, Goldstein, Malinowski, Maslow, McClelland, Murray, Rogers). Zakończeniem było ujęcie zależności pomiędzy postawą patriotyczną, a poczuciem bezpieczeństwa.

W rozdziale zamykającym część pierwszą podjęto próbę rozważań nad teoretycznymi i pragmatycznymi uwarunkowaniami bezpieczeństwa i jego funkcjami, koncertując się głównie na podmiocie elementu struktury jakim są Wojska Obrony Terytorialnej. W dość skrótowy i ogólny sposób Autor prezentuje ujęcie samego terminu zagrożenie, zapewne jako antonimu bezpieczeństwa, by przejść do bezpieczeństwa i jego miejsca w ustawie zasadniczej. Istota i przesłanki powstania Wojsk Obrony Terytorialnej, ich cel tworzenia, uwarunkowania powołania Wojsk Obrony Terytorialnej, jak i sam proces powołania jednostki do wojsk OT stanowią zasadniczą treść prezentowanego ujęcia.

W mojej ocenie całą część pierwszą Autor zaprezentował w sposób syntetyczny i wyczerpujący. W pracy starano się zachować należyte proporcje ilościowe między warstwą teoretyczną i analizą empirycznych wyników. Pierwsza część wraz ze wstępem zajmuje 121 stron. I prawie identycznie wraz z rozdziałem metodologicznym część druga 100 stron.

Do struktury rozdziału metodologicznego odnoszę się w dalszej części sporządzonej opinii.

W drugiej części pracy poświęconej analizie wyników empirycznych badań, w rozdziale szóstym Autor skoncentrował się na analizie wyników odnoszących się do charakterystyki postaw patriotycznych żołnierzy WOT. Szczegółową analizę poprzedziła prezentacja statystyki opisowej. W rozdziale tym dokonano charakterystyki wyników przekonań patriotycznych, reakcji emocjonalnych na wydarzenia patriotyczne, zachowań patriotycznych oraz samych postaw patriotycznych żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej. Do analizy wykorzystano test t Studenta, test NIR, oraz stosowany w statystyce post hoc test Duncana.

Istotnym z punktu przyjętych założeń metodologicznych była eksploracja poczucia bezpieczeństwa żołnierzy WOT. Wyniki analiz zaprezentowane zostały w rozdziale siódmym.

Również w tym przypadku Autor szczegółową analizę poprzedził prezentacją statystyki opisowej. Poczucie bezpieczeństwa, poczucie bliskości, stabilności, zaufania do siebie badano w odniesieniu do płci, miejsca zamieszkania, wieku, wykształcenia, statusu materialnego badanych. W badaniu zastosowano test t Studenta

Zwieńczeniem części empirycznej jest rozdział ósmy, gdzie zaprezentowano wyniki odnoszące się do w postrzegania patriotyzmu, emocjonalnego zaangażowania patriotycznego, zachowań patriotycznych, oraz związku pomiędzy postawą patriotyczną, a poczuciem bezpieczeństwa przez badanych żołnierzy WOT. Do analizy wykorzystano test NIR, oraz stosowany w statystyce post hoc test Duncana. Dopełnieniem tej części jest podsumowanie.

4. Merytoryczna ocena rozprawy

Autor podjął się zaprezentowania istotnej społecznie problematyki postaw patriotycznych żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej w kontekście ich poczucie bezpieczeństwa.

Na uwagę zasługuje umieszczenie teoretycznych rozważań i badań w szerokim kontekście zaspakajania potrzeb, w tym potrzeby bezpieczeństwa. Autor ukazuje postawy zarówno na gruncie psychologii jak i socjologii w ujęciu polskich i zagranicznych autorów (S. Nowak, M. Marody, T. Mądrzycki, S. Mika, S. Skarzyńska, Z. Zborowski, G.W. Allport, S. Ascha, D. Cambell, R. S. Crutchfield, B. F. Grenn, G. C. Homans, H. H., Kelley, D. Krech, Th. Newcomb, J.W. Thibaut, co czyni przez koncepcje: nastawienia, behawioralną i poznawczą, koncentrując się na koncepcji postawach interpersonalnych. W moim odczuciu przy charakterystyce komponentów postaw słabo wybrzmiały wzajemne relacje między nimi, natomiast Autor ukazał możliwości dotyczące wyrównywania czy odwzajemniania postaw interpersonalnych.

Godny podkreślenia jest fakt umiejscowienia przez Autora problematyki patriotyzmu w kontekście potrzeb stabilności, bliskości, zaufania, a w konsekwencji poczucia bezpieczeństwa. Trafne było również ujęcie funkcjonalne patriotyzmu, oraz odniesienie go do procesu wychowania (Mysłakowski 1933, Kwieciński, Śliwerski 2011, Kunowski, 1993, Pomykało, 1996 i inni)

Warto było skorzystać również z takich treści jak: Krystyna Chałas, Wychowanie ku wartościom narodowo-patriotycznym: elementy teorii i praktyki : naród, ojczyzna, patriotyzm, państwo, pokój, (Wychowanie ku Wartościom...; t. 2) Kielce 2006, czy Mieczysław Albert Krąpiec, O patriotyczne wychowanie, [w:]Wychowawca, nr. 11/2008.

Autor poprawnie ukazał potrzebę bezpieczeństwa w kontekście teorii potrzeb i patriotyzmu. Dokonując analizy teorii potrzeb od starożytności (Epikur w III w. p.e. n.), IXX wiek, (K. Goldstein), wiek XX (H. A. Murray, C. Rogers) poprzez teorie motywacji C. Alderfera, D. McClellanda. Wskazując na teorie potrzeb A. Masłowa uczynił z niej paradygmat swoich rozważań nad postawami patriotycznymi w kontekście poczucia bezpieczeństwa. Podzielił tezę iż zapewnienie jednostce poczucia bliskości oraz stabilności bezpośrednio wiąże się z zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa. Zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa oddziałuje pozytywnie na poziomie emocjonalnym, oraz oceniającym i może przyczynić się do rozwoju zachowań patriotycznych jednostki.

Warto w mojej opinii odnieść się do wyników badań. To część empiryczna została zdominowana przez wyniki odnoszące się do korelacji pomiędzy postawą patriotyczną, a poczuciem bezpieczeństwa badanych żołnierzy WOT.

Prowadzona analiza zależności pomiędzy poziomem przekonań patriotycznych, a poczuciem bliskości, stabilności i zaufania do siebie, a poczuciem bezpieczeństwa, w opinii Autor wskazał że im wyższy poziom bliskości, stabilności, czy zaufania do siebie żołnierzy WOT, tym zawsze był wyższy wynik poziomu przekonań patriotycznych, co pozwoliło na weryfikację hipotezy o istotnym związku stabilności, bliskości i zaufaniu do siebie z przekonaniami dotyczącymi patriotyzmu. 195

W przypadku poszukiwania istotności związku bliskości, stabilności i zaufania do siebie z poziomem emocjonalnego przeżywania wydarzeń patriotycznych zdaniem Autora otrzymujemy potwierdzenie ponieważ prawie zawsze wzrostowi poziomu zarówno bliskość, stabilność jak i zaufania towarzyszył wzrost poziomu relacji emocjonalnych na wydarzenia patriotyczne. 196

Autor wskazuje na związek bliskości stabilności i zaufania do siebie z zachowanymi patriotycznymi. Wyższe wyniki bliskości, stabilności i zaufania były równoznaczne z wyższymi wynikami zachowań patriotycznych, co uważam za charakterystyczne dla prowadzonych analiz i fakt powtarzający się. Interesującym jest również fakt potwierdzenia związku stabilności, bliskości i zaufania do siebie z postawą patriotyczną.

W wyniku analizy wskazano iż kobiety charakteryzują się wyższym poziomem emocjonalnych reakcji na wydarzenia patriotyczne. Natomiast płeć nie różnicuje przekonań dotyczących patriotyzmu , zachowań patriotycznych i postaw patriotycznych.

Interesujące są wskazania pomiędzy miejscem zamieszkania, a przekonaniami dotyczącymi patriotyzmu, reakcji emocjonalnej na wydarzenia patriotyczne, zachowaniami patriotycznymi, postawą patriotyczną. To badani mieszkańcy w mieście charakteryzują się

wyższym wskaźnikiem zachowań patriotycznych od mieszkańców wsi. Z kolei mieszkańcy wsi charakteryzują się wyższą postawą patriotyczną.

Otrzymane wyniki pozwoliły na wnioski iż wiek również różnicuje przekonania dotyczące patriotyzmu, reakcji emocjonalnej na wydarzenia patriotyczne, zachowania patriotyczne (w tym celu wykorzystano test NIR oraz test Duncana). Różnice te wystąpiły na poziomie grup wiekowych 18- 24 i 33 – 40 lat. Pomiędzy grupami 33- 40 i powyżej 40 lat były one mniej istotne. Podobne różnice wystąpiły w przypadku zmiennej zależnej jaką była postawa patriotyczna w stosunku do tych samych grup wiekowych. Można przyjąć iż postawa patriotyczna rosła wraz z wiekiem. Różnica poziomu w grupach badanych 33- 40 lat w stosunku do grupy powyżej 40 lat nie była tak duża jak w przypadku grupy 18- 24 lata i 33 – 40 lata.

Warto zwrócić uwagę iż ani wykształcenie i status materialny nie różnicują przekonań patriotycznych, reakcji emocjonalnych na wydarzenia patriotyczne, zachowania patriotyczne oraz postawy patriotyczne.

Analiza danych pozwala wnioskować iż kobiety, w porównaniu z mężczyznami charakteryzują się wyższym poziomem poczucia bezpieczeństwa, charakterystyczny jest też dla nich wyższy poziom bliskości. W poziomie bliskości, stabilności zaufania do siebie , oraz poczucia bezpieczeństwa nie występują znaczne różnice pomiędzy badanymi na wsi i w mieście.

W przypadku badanych ze względu na wiek wystąpiły istotne różnice w przypadku poziomu stabilności, zaufania do siebie i poczucia bezpieczeństwa. To w grupach osób młodszych 18- 24 występuje niższy poziom zaufania do siebie , poczucia bezpieczeństwa i stabilności niż w grupach osób 25 – powyżej 40 lat. Natomiast poziom wykształcenia (podstawowe, zawodowe, średnie, wyższe) nie różnicuje badanych poziomów. Istotne statystycznie różnice zaobserwowano między badanymi uwzględniając status materialny (słaby, przeciętny, dobry). Analiza testów pozwala wnioskować iż osoby ze statusem dobrym charakteryzuje istotnie niższym poziomem poczucia bliskości, zaufania do siebie i poczucia bezpieczeństwa, niż osoby z przeciętnym i słabym statusem materialnym.

Istotna z punktu prowadzonych badań jest konkluzja iż w grupie badanych żołnierzy WOT postawa patriotyczna jest istotnie skorelowana z poczuciem bezpieczeństwa co można należy przyjąć jako konstatację końcową. W moim odczuciu w podsumowaniu Autor prezentuje wnioski, które można przyjąć jako cel praktyczny, określony jako sposoby rozwijania/kształtowania postawy patriotycznej w kontekście bezpieczeństwa. W mojej ocenie koncepcja warta zastanowienia i próby realizacji, nawet jako działania autorskie. Autor

proponuje działania propatriotyczne w systemie oświatowym, zatem w przedszkolach i szkołach wprowadzenie treści, modułów traktujących patriotyzm jako troskę o dobro wspólne.

5. Ocena założeń metodologicznych

We wstępie pracy Autor nie dokonał klasycznego podziału pracy na części (teoretyczna, metodologiczna, empiryczna), tylko rozdziałowego. Można wnioskować iż „Metodologię badań”, oraz analizy badań własnych zalicza do części drugiej. W moim odczuciu same założenia metodologiczne mogą znajdować się zarówno w części pierwszej zwanej teoretyczną, jak i w części empirycznej lub stanowić odrębną część metodologiczną.

Autor przyjął strategię ilościową w badaniach. Struktura rozdziału metodologicznego w mojej ocenie wskazuje na nie uporządkowaną część pracy. Autor w pierwszej kolejności określa przedmiot badań, którym uczyniono postawy patriotyczne Żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej, następnie pisze o próbie korelacji pomiędzy wymienionymi zmiennymi, wskazując na cel, by z kolei przejść do definicji operacyjnych, których wyraźnie nie definiuje. Następnie sformułowano główny problem badawczy „Czy występuje, a jeśli tak to, jaki jest charakter zależności pomiędzy postawą patriotyczną żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej a poczuciem bezpieczeństwa”, postawiono główną hipotezę roboczą, dwa deskryptywne pytania, potem 5 problemów szczegółowych i pięć hipotez szczegółowych. Określono zmienne: niezależną i zależną, oraz wskaźniki. W pracy pominięto cel praktyczny, w moim odczuciu istotę czynionych eksploracji pedagogicznych.

Podstawową metodą w badaniach był sondaż diagnostyczny, techniką ankieta. Autor pisze iż były dwa narzędzia badawcze, a w istocie zastosował trzy, o czym pisze w dalszej części pracy. Pierwszy to wystandaryzowany Kwestionariusz Poczucia Bezpieczeństwa (KPB) Zenona Uchnasta, drugi Autorski Kwestionariusz socjodemograficzny i trzeci, trzy częściowy Kwestionariusz Postaw Patriotycznych, (wiedza, zaangażowanie emocjonalne, działanie).

W tej części pracy dokonano również charakterystyki terenu i organizacji badań, w mojej ocenie wyjątkowo skromnego jak na tego typu prace badawcze (o samej organizacji badań Autor wcale nie wspomina). Nie zostało wskazane czy ilość biorących udziału w badaniu N 214 stanowi próbę generalną dla populacji generalnej około 22 tys. (https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojska_Obrony_Terytorialnej). Analiza grupy wydaje się też wyjątkowo skromna i to nie tylko na małą ilość prezentowanych cech społeczno-demograficznych.

Sam opis metodologii badań wydaje się być wystarczający, jednak brak jest odniesienia do wybranych prac kilku, kilkunastu autorów tej dyscypliny.

W mojej ocenie, w części metodologicznej nie zachowano należytej staranności jego konstrukcji. Zatem rozdział piąty nie zawiera podrozdziałów odnoszących się do struktury klasycznych założeń metodologicznych, do powszechnie stosowanych w naukach społecznych, a szczególności w dyscyplinie Pedagogika. Kiedy brakuje kluczowych wyznaczeń dla rozdziału metodologicznego, zaprezentowane treści w poszczególnych podrozdziałach są rozproszone, a całość może sprawiać wrażenie nieuporządkowania.

Sam proces badawczy oceniam jako pozytywny. Autor z powodzeniem korzystał z analizy danych statystycznych (Babbi, 2004, s. 20, Nowak, 1965, s. 27).

6. Ocena formalnej strony pracy

Przedstawiona praca jest estetycznym wydrukiem komputerowym. Język w pracy jest w zasadzie poprawny, jednak zdarzały się też błędy stylistyczne np. s 132, 133. Stronę graficzną, która jest klasyczna, determinuje przyjęta strategia badawcza. Autor przedstawił tekstowy, tabelaryczny i wykresowy opis, prezentacji danych (56 tabelek, 32 wykresy/rysunki). Dane statyczne ujęte w tabelkach, na wykresach odnoszą się do części empirycznej.

Przypisy bibliograficzne wykonano ze starannością, jednak w zróżnicowanej postaci, raz podawano wydawnictwo, drugim razem nie np. strona (74 – 75). W pracy nie dołączono jako zał. narzędzi badawczych. W przypadku publikacji w części lub całości pracy niezbędne jest wykonanie starannej korekty.

7. Konkluzje

Mimo wskazanych w recenzji niedociągnięć, Pan mgr Adrian Karol Rosłon przygotował poznawczo interesującą i wartościową rozprawę doktorską.

Z lektury przedstawionej do oceny rozprawy: zarówno z treści teoretycznych, przeprowadzonych badań, jak i analiz – wnioskuję, że Autor jest na początku drogi eksploracyjnej otaczającej rzeczywistość. W mojej ocenie włożył wiele starań i wysiłku w przygotowanie i przeprowadzenie badań empirycznych, opracowanie ich wyników oraz sformułowanie naukowo wartościowych konkluzji, w których jednak nie wybrzmiewa donośnie praktyczny aspekt/cel przedstawionej rozprawy.

Wyniki prowadzonych systematyzacji jak i sformułowanych uogólnień teoretycznych oraz eksplikacji badawczych, ze względu na cechy praktyczno - społeczne posiadają

niewątpliwie walor użyteczności publicznej, zatem determinują wykorzystywanie zgromadzonej wiedzy, wyników, analiz i refleksji w praktycznym wymiarze.


Ogólna ocena rozprawy doktorskiej Pana mgr Adriana Karola Rosłona jest pozytywna. Autor wykazał się wiedzą z zakresu nauk społecznych, a w szczególności wiedzą pedagogiczną, socjologiczną i psychologiczną. W mojej ocenie posiada zdolności do ujmowania interdyscyplinarnego problematyki z różnych perspektyw oraz umiejętności do zorganizowania i przeprowadzenia badań naukowych.

Praca Pana mgr Adriana Karola Rosłona wzbogaca dotychczasową wiedzę w zakresie poszukiwań rozwiązań w konstruowaniu zwiększania szans na uzyskanie sukcesu społecznego poprzez uczestnictwo w procesie edukacji alternatywnej np. niepublicznej. Zwiększanie szans na uzyskanie sukcesu społecznego jest zgodne z odpowiadającymi wyzwaniem zarówno Szkoły Ateńskiej, jak i współczesnej epoki Internetu, mediów społecznościowych, epoki profesjonalizmu i świata nieustannych zmian.

Zatem w mojej ocenie przedstawiona praca do oceny stanowi wkład w rozwój teorii oraz praktyki badanego wycinka rzeczywistości społecznej/pedagogicznej. Stanowi studium badawcze. Wskazuje na dobry poziom wiedzy teoretycznej Autora, oraz umiejętność prowadzenia przez niego badań.

Recenzowana rozprawa doktorska odpowiada wymogom określonym w art. 13 pkt. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku (ze zmianami z 22 września 2011 roku) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki. Wnioskuje zatem do Rady Naukowej Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie o dopuszczenie Pana mgr Adrian Rosłona do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kierownik Katedry Pedagogiki



dr hab. Marek Walancik, prof. AWSB